

אשכולות

העלון השבועי של גאלידי ישיבת "כרם ביבנה"

"לזכר עולם יהיה צדיק" לע"נ מרן ראש הישיבה הרב חיים יעקב גולדוויט זצ"ל בן הרה"ח ישראל אלעזר זצ"ל
גלב"ע בו באדר א' התשנ"ה ת.נ.צ.ב.ה

שאיפה והתמדה בספירת העומר

ר' אלעזר דהן

פרשת אמור
ט"ז באייר ה'תשע"ג
גיליון מס' 134
(שנה רביעית)

זמני השבת

ת"א י-ם	
18.43	18.59
19.58	20.00

י"ק בן האשה הישראלית את ה' ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דין".
שאלה מפורסמת היא מדוע הוזכר שמה של אם המקלל. תשובת הנצי"ב היא, ששמה הוזכר עקב היותה אשה חשובה וידועה בישראל. אנו לומדים מכך שהמקלל עשה מעשה כה נורא, קללת הקב"ה, עד שכל העם רצה להורגו בו ברגע ללא שהיות, ללא דין תורה וללא משפט צדק. אך עקב היות אמו אשה ידועה הצליחה למנוע מהם לבוא ולבצע את רצונם הראשוני ולהביאו למשפט אצל משה רבינו. מעשהו של המקלל נורא כמות שהוא, כפי שניתן להסיק מהסבר הנצי"ב, והדבר גורם לרבים לא להבחין בצד הנורא עוד יותר הטמון בפרשה זו, היבט חינוכי חשוב, הנורא אף יותר ממה שנראה בהסתכלות ראשונית, ומן הראוי לעמוד עליו בתקופה בה אנו נמצאים, ימי ספירת העומר.

בפרשה הקודמת קראנו את הציווי "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". הרמב"ן פירש יסוד נפלא בציווי זה: הקב"ה התיר לאדם ליהנות מהעולם הזה בכל מיני צורות, בין בהיתר אכילת בשר ובין בשתיית יין. אך ישנם בני אדם שאינם יודעים את הגבול, ומסוגלים לומר לעצמם: "השתא דאתית להכי והקב"ה התיר לי אכילת בהמות מסוימות, אוכל ואשתה כמה שארצה, וכן אשתה יין בלא סוף, שגם הוא לא נאסר עלי". אדם כזה מסוגל להפוך לנבל ברשות התורה, ולהתגולל בנינו שיכור כלוט ללא גבול. על כך בא הציווי: קדשים תהיו – מותר ליהנות, אך בגבול ובמידה, לא בצורה בהמית חסרת אחריות ובושה. כל אדם יקדש עצמו כפי יכולתו וישאף להתעלות מעלה ומעלה ויתמלא ברצון למלא שאיפותיו.

ישנו עוד רמב"ן בפרשת העקידה שעונה על שאלה מפורסמת בנוגע לנסינו של אברהם אבינו: וכי הקב"ה צריך לנסות את האדם כדי לדעת מה מתרחש בנבכי לבו? שתי תשובות בדבר, תשובת הרמב"ן ותשובת הרמב"ם:

הרמב"ן עונה שהנסיון הוא עבור המנוסה ולא עבור המנסה. בכל אדם טמונים כוחות פוטנציאליים שהוא לעיתים רבות לא מודע לקיומם. כמה פעמים קרה לנו שהיינו בטוחים שלא נצליח במעשה מסוים טרם ניסינו לבצעו? זה דיוק למטרה זו מגיע הנסיון לומר לאדם: ראה למה אתה מסוגל! ראה על אילו קשיים התגברת! ועכשיו כשהגעת למדרגה זו – המשיך בהתמדה בכוון זה לבל תפול חלילה מהמדרגה אליה הגעת.

תשובת הרמב"ם מובאת במורה הנבוכים פכ"ד: מטרת הנסיון הוא לקדש שם שמיים, לבוא ולהראות לכל הסובבים המכירים את האדם שעליו הושת הנסיון: ראו את עבדי זה, עד כמה הוא אוהב אותי באמת אע"פ שקשה לו לעמוד בכך. כשאנשים רואים אדם שעומד בנסיון הדבר מקדש את שמו יתברך, שכן הם מבינים את גדולתו האין סופית של הקב"ה ועד כמה יש לעובדו במסירות ובדביקות.

למקלל היה נסיון – מריבה עם אדם אחר שחלק עליו, ובמקום לעמוד בנסיון, לבלום פיו ולזכות לאור הגנוז, נכשל בו ואף הוסיף מימד נורא למעשיו: רש"י פירש שהמקלל שמע את השם המפורש במעמד הר סיני – ומה עשה עם גילוי זה? במקום להתעלות חילל אותו בצורה הנוראה ביותר! זהו הדבר הנורא במעשיו – במקום לנצל גילוי שכינה לעלייה – השתמש בו לירידה עצומה ונוראה.

כל אדם זוכה מעת לעת לגילוי שכינה מאת ה' יתברך, גילוי המתבטא בנסיון המובא על האדם, שמטרתו אחת – לאפשר לאדם להתגדל ולהתעלות במעלות התורה והיראה, באהבת ה' ובמידות טובות כדברי הרמב"ן, וכן לקדש שם שמיים בעולם ע"י עמידתו בנסיון כדברי הרמב"ם. אדם שלא מנצל את הנסיון כדי להתעלות ולא עומד בו, ממילא יוצר את היפך המגמה. ובמקום לנצל את ההארה שהגיעה לו מן השמים בדמות נסיון כדי לקדש שם שמיים ולהתעלות – לא עומד במשימתו, או גרוע מכך – מנצל זאת כדי לחלל שם שמיים, כפי שעשה המקלל.

הזוהר על מצוות ספירת העומר כותב, שמי שלא מקיים מצווה זו "לא כדאי הוא למהו ליה חולקא באורייתא" – לא ראוי שיהיה לו חלק בתורה! ומדוע?

מצות ספירת העומר דורשת מאדם שני יסודות חשובים שהבאנו בדברינו לעיל בדברי הרמב"ן, בפרשת קדושים ובפרשת העקידה – שאיפה והתמדה. וזהו היסוד המיוחד הקיים במצוות ספירת העומר ולא במצוות אחרות, הגורם לזוהר להתבטא בחריפות כ"כ גדולה כנגד מבטלי המצוה. כדי לקיים מצווה זו אדם צריך לשאוף ולהגיע למעלה הגדולה ביותר – מעלת קבלת התורה, וממילא מתמלא ברצון להמשיך ולספור ולהגיע ליום החמישים, לחג השבועות, חג מתן תורה. אך לכך דרוש כח נוסף – התמדה ושקידה, לא לפספס שום תפילה במניין וע"י כך יזכור תמיד גם את הספירה.

כעת מובן: אדם שאין לו לא שאיפה ולא התמדה – אינו ראוי שיהיה לו חלק בתורה הקדושה, שהרי אינה יכולה להתקיים באדם שאין לו יסודות אלו. שמעתי ממו"ח הרב כלאב שליט"א רעיון נורא בדברי הגמ' (סנהדרין צט.): "כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזורע ואינו קוצר". ישנם שני סוגי אנשים: אדם אחד משקיע בשדהו, זורע, חורש, משקה וכו', כך כל ימות השנה. לבסוף גודלת התבואה אך הוא אינו טורח לקצור אותה כלל. לעומתו, ישנו אדם שלא משקיע בשדהו כלל, וממילא היא נשארת שדה קוצים כל ימות השנה ואין לו מה לקצור בה. כעת יש לשאול: מי יותר גרוע? מובן שזה זורע ולא קצר. האם אנו מבינים את הדבר המבהיל שחז"ל למדונו? הרי המשל מקביל לנמשל: עדיף לא ללמוד כלל מאשר ללמוד ולא לחזור! עד כדי כך חשוב הלימוד וחזרתו בהתמדה וממילא בשאיפה לזכור את הדברים על בוריים, ולא חלקי משפטים מהנלמד בבית המדרש...

יהי רצון שנוזהר בימים אלו להתעלות במעלות הקדושה והיראה, לנצל את הנסיונות הבאים עלינו לעלות מעלה מעלה בעבודת הבורא יתברך ובלמוד התורה, בשאיפה גדולה ובהתמדה. שבת שלום ומבורך!

עורך: מוטי פקטר

העלון יוצא לאור ע"י ישיבת "כרם ביבנה" תגובות, הערות והארות ניתן לשלוח לכתובת: eshkolot@gmail.com

נא לשמור על קדושת הגליון!

העלון מופיע גם באתר הישיבה באינטרנט: www.kby.org

יוסף, ושם נאמר "ויטבלו את הכותנת בדם... הכר נא הכתונת בנך היא". וזה הטעם מטבילין הכרפס שהוא רומז על כתונת הפסים (כרפס זהו צבע יפה – חור כרפס ותכלת" האמור במגילת אסתר) במי מלח, שמי מלח הם רמז לדמעות שהוריד יעקב בעקבות מכירת יוסף. ועקב כך הדמעות הרבות שעמ"י הוריד בעלילות הדם.

ומטעם זה יש להסביר שבפסח דואגים כ"כ לעניים, כי יסוד גלות מצרים נובע ממכירת יוסף.

[וכפי שכבר אמרו בדרך צחות, את הכרפס טובלים במי מלח רמז ל"ויטבלו את הכותנת בדם" ואח"כ "יחץ" – המשפחה נחצתה לשניים יוסף במצרים והאחים בא"י, ומתוך כך אפשר להתחיל "מגיד" – עבדים היינו, ועכשיו הבנו איך הגענו לעבדים היינו].

וחטא מכירת יוסף הוא שורש כל החטאים שבין אדם לחבירו, וכדי לתקן זאת, בפסח יש דאגה מיוחדת לעניים, כי פסח הוא יסוד האחדות. ומזה הטעם אוכלים ביצה שהיא זכר לקרבן חגיגה כי הסיבה שאנו לא אוכלים עתה קרבן חגיגה בביהמ"ק היא מטעם שנאת חינום שהחריבה את ביתנו והיא היתה הסיבה לגלות מצרים, ואם כן מצא מין את מינו.

התנאי לקבלת תורה

מתי זכינו לקבלת תורה? "ויחן שם ישראל" כאיש אחד בלב אחד, ומתוך כח האחדות זכינו לקבלת תורה.

ודבר זה הגיע מתוך פעולה ותיקון של שורש גלות מצרים שהוא הפירוד (מכירת יוסף). עמ"י עמל ותיקן פגם הפירוד בימי הספירה עד שהגיע לדרגה של כאיש אחד בלב אחד, וממילא יובן מדוע ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, ומה ששנוי עליך לחברך אל תעשה זהו כל התורה כולה, כיוון שהיסוד לקבלת התורה היה ע"י תיקון שורש גלות מצרים. רק כשהיינו כאיש אחד בלב אחד זכינו לקבלת תורה. ומעתה יתבהר כיצד מתכווננים לקבלת תורה, גם בלי תורה – ע"י תיקון המידות בין אדם לחבירו שהם היסוד לקבלת התורה.

ומעתה נבין מדוע פגעה מידת הדין בתלמידי ר"ע דוקא בימים אלו, כיון שימים אלו מתוקנים עוד מיציאת מצרים לתיקון המידות שבין אדם לחבירו שהם היסוד לקבלת תורה (כמאמרם "דרך ארץ קדמה לתורה"), ולכן דווקא באותם ימים מידת הדין מתוחה על מי שלא נוהג כבוד בחבירו. המידות הם הכלי שבו יכולה לשרות התורה. מידות עקומות מולידות סברות עקומות, ולהכניס את התורה לכלי עם מידות פגומות זה מסוכן מאוד, כמאמרם: "זכה (זיכך עצמו) – סם החיים, לא זכה – סם המוות". ומטעם זה נהגו ללמוד בתקופה זו פרקי אבות. לצאת לחירות ללא מידות טובות זה מסוכן. יוצא איפה שימי ספירת העומר הם ההשלמה לחירות.

יה"ר שנזכה בימים אלו להרבות אהבה ואחווה, שלום ורעות.

ספרתם לכם ממחרת השבת... שבע שבתות תמימות" וכתב ספר החינוך בטעם הספירה, להראות בנפשנו החפץ בגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבבנו כי כל ישעו וחפצו להגיע אל הזמן ההוא – קבלת תורה. וגלגלה ההשגחה שבדיוק באותם ימים מתו עשרים וארבעה אלף תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה. האם יש קשר בין הספירה לקבלת תורה למותם של תלמידי ר"ע? נעורר כמה תמיהות בעניין:

א. הגמרא ביבמות (סב:) מספרת: "שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר"ע וכולם מתו מפסח ועד עצרת מפני שלא נהגו כבוד זה לזה". ויש להתבונן, מדוע כולם מתו דוקא בזמן הזה מפסח ועד עצרת הרי כל השנה הם לא נהגו כבוד זה בזה, ומדוע פגעה בהם מידת הדין דוקא בימים אלו?

ב. ר"ע קם ודרש ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. ובדומה לזה אצל הלל (שבת לא.): מה ששנוי עליך לחברך על תעשה, זהו כל התורה על רגל אחת. ותימה, זוהי כל התורה?! מילא אם נאמר שזהו היסוד למצוות בין אדם לחבירו נוחא, אך כיצד אהבת הרע הינה היסוד למצוות בין אדם למקום?

ג. ידועים דברי ספר החינוך, שהובאו לקמן, שספירת העומר הינה הכנה לקבלת התורה. אנו יודעים שהכנה לקבלת התורה עושים ע"י לימוד תורה, דרשות ורעיונות בערכה ובמעלתה. אבל כשיצאו ממצרים, במדבר, כשעדיין לא קיבלו את התורה, איך התכווננו לקבלת התורה? כיצד מתכווננים לקבלת תורה בלי תורה?

פסח ביסוד האחדות

נפתח בחג הפסח שהיה לא מכבר ונברר כמה מספר עניינים תמוהים על מועד יקר זה:

א. בתחילת הסדר אנו מכריזים: "כל דיכפין ייתי ויכול". מדוע דווקא בחג הפסח אנו מכריזין הכרזה זו משא"כ בשום מועד או שבת. מה טיבה של הכרזה זו דווקא בפסח? ועוד אנו מכירים את המושג "קמחא דפסחא", אך אנו לא מכירים קמחא דסוכות או קמחא דר"ה. מדוע דווקא בפסח דואגים לעניים בצורה מיוחדת?

ב. אחת מארבע הקושיות ששאלנו ב"מה נשתנה" היא: שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים". מה התשובה לקושיא זו? מדוע מטבילין בליל הסדר?

ג. ברמ"א מופיע המנהג לאכול ביצה בליל הסדר. והסיבה לכך היא "א"ת ב"ש" – ביום בשבוע שיחול א' דפסח יחול תשעה באב – "הרווני במרוים השבעני בלענה". וקשה, דווקא בליל זה שצריך להרגיש בן חורין אנו צריכים לזכור את חורבן הבית?

הגאון הרב אלחנן וסרמן הי"ד בקובץ מאמרים שואל: "נתתי על ליבי לחקור ולתור מדוע ההשגחה העליונה גילגלה שכמעט בכל פסח בהיותנו בגלות העלילו עלינו עלילות הדם. ודבר שחוזר על עצמו כ"כ הרבה פעמים בודאי שהקב"ה רוצה לרמוז לנו בכך עניין חשוב". ועונה כך: "ונראה לי לומר וה' הטוב יכפר, שעלילות הדם הם עונש על חטא מכירת

מזל טוב

לר' זאב בנעט, להולדת הבת
לשר-שלום מחופר (ה'). לנישואיו

ס"ל דלא שייך כלל עדל"ת בכה"ג. וע"ש דגם הר"ן וסיעתו סוברים דדוקא בעשה דלטובת האדם אמרינן דלא דחי. מבואר, דלכור"ע האי כללא דעשה הניתן למחילה לא דחי, הוא רק בעשה שכל כולו נועד לטובת האדם.

והנה, **בכתובות** (צו). אמרינן ד"כל המונע תלמידו מלשמשו פורק ממנו יראת שמים"². מבואר, שמצות כיבוד חכמים היא לא רק לטובת הרב, אלא גם לטובת שאר בני האדם - שעל ידי שמכבדים את הרב קונים יראת שמים בלבבם. 'את ה' אלוקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים'.

ולפ"ז א"ש קושיית האחרונים הנ"ל - דכיון דאין זה רק לטובת האדם לא אמרינן דלא דחי העשה, ומשו"ה ת"ח מעיד בישיבה בב"ד דעשה דכבוד תורה עדיף.

וכשהרצית הדברים לפני מו"ר הגאון ר' דוד קב שליט"א הסכים לכך, ואמר שאפשר לתרץ תירוץ נוסף - ישנו חילוק מהותי בין עשה דכבוד לבין שאר עשה. בעשה שכל מטרתו לכבוד את האדם אין שייך לומר שיצטרך למחול על כבודו - כי עצם זה שמבקשים ממנו למחול על כבודו, זה עצמו פגיעה בכבודו! ולכן ת"ח מעיד בישיבה דעשה דכבוד תורה עדיף.

² ובזה נראה לבאר דברי הגמ' בברכות (ז:): ד'גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה' - כי בשימוש האדם משיג גם לימוד תורה (כמבואר ברש"י בכמה דוכתין בש"ס דע"י שימוש חכמים האדם לומד לפסוק הלכות ולדמות מילתא למילתא) וגם קונה יראת שמים כמבואר הכא.

ה גמרא בכתובות (מ.) אומרת שאדם שאנס ממזרת אינו יכול להתחתן עימה. ושאלת הגמ' - יבוא עשה ד'ולו תהיה לאשה' וידחה לא תעשה של ממזרת? מתרצת הגמ': "היכא אמרינן נתי עשה ונידחי ל"ת - כגון מילה בצרעת, דלא אפשר לקיומיה לעשה, אבל הכא אי אמרה דלא בעינא, מי איתיה לעשה כלל".

ובשבועות (ל.) אמרינן דת"ח הבא לבית הדין מעיד בישיבה, כיון שעשה של כבוד התורה דוחה את העשה של עמידה בב"ד.

והקשו האחרונים¹ - הרי עשה דכבוד תורה ניתן למחילה (שימחול הת"ח על כבודו), ואם כן איך דוחה עשה דעמידה בב"ד?

והנה, בפירוש דברי הגמ' 'אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל' כתב רש"י בזה"ל: "הלכך מלמדין אותה לומר איני רוצה". והקשה התוס' רי"ד, אם כן גם בייבום - נלמד את היבום לומר איני רוצה ייבום אלא חליצה, כדי שלא יעבור על איסור אשת אח?

לכן ביאר התור"ד, שדוקא בעשה שכל כולו נועד לטובת האדם אמרינן דלא דחי בכה"ג, אך בייבום התורה רוצה שייבם ולכן אין לנו לעשות טעדיקי לבטל המצוה.

ובקהילות יעקב (סימן מ"א) ביאר דגם לרש"י הסוגיא מדברת רק בעשה שנועד למטרת האדם, אלא דרש"י סובר דאפ"ה שייך עדל"ת, והתור"ד

¹ עיין **ביביא** (ח"ו חיו"ד סימן כ"א אות ג) שהביא את ארבעת תירוצי האחרונים בזה והוסיף עוד תירוץ מדיליה.

תרפיח לילדים באמצעות בעלי חיים

מאור דוד בראל (ד')

ורפא ירפא

תשובה:

1. לגבי בעלי חיים שמשמשים כחיות מחמד, יש ראשונים שסברו שהם מותרים, כגון מהר"ח אור זרוע לגבי עופות מצפצפים, אבל דבריו נדחו על ידי הרא"ש, שקבע שכיון שנתנו חכמים דין מוקצה לבעלי חיים לא פלוג רבנן, וכל בעלי החיים - גם הראויים לשחק בהם - הינם מוקצה. וכן כתבו התוספות בשם רבי יוסף שמואל לטלטל אפרוח חי כי ראוי להרגיע תינוק שבוכה, אך הם חלקו עליו. הרי שזו מחלוקת ראשונים, שבה אומנם נדחתה דעת הראשונים המתירים, אך בשעת הדחק כנדון שלנו אפשר לסמוך על דעת יחיד.

2. יש גם אחרונים שפסקו שאין איסור מוקצה בחית מחמד, ביניהם רבי יעקב חגיז. גם במנחת שבת הביא דעת כמה אחרונים שפסקו שכלבים קטנים מיוחדים לנשים להשתעשע ולהתחמם בימות החורף אינם מוקצים כיון שהם מיוחדים לכך, וסיים: "ולמעשה ראוי להחמיר". הרי לא סגר את השער, אלא כתב שראוי להחמיר. אך בנדון דידן שיש בכך צורך גדול, אין הכרח להחמיר.

3. וביחס לכלב נחיה של עיוור, אמר הגרש"ז אויערבך, שכיון שהוא עומד ומיוחד לשימוש כזה שצריכים לטלטלו, מסתבר שאינו מוקצה, והוא הדין לעניינו.

4. ועוד יש לצרף שבעל חיים זה דינו כמו תרופה, שהיא מוקצה מחמת גופה, ובכל זאת עבור חולה שמותר באותה תרופה בשבת היא אינה מוקצה. כמובן, נצטרך להוכיח שעצם הטיפול בה בשבת מותר, שהרי תרופה אינה מותרת לכל אחד אלא לחולה. אף על פי כן, תרופה שהיא גם מזון בריאים מותרת גם למי שאינו חולה אלא שיש לו מיחוש בעלמא. ולעניינו הרי גם בריאים רגילים ללטף בעלי חיים.

5. ואם מדובר במטופל שטרם הגיע לבר מצוה, יש לצרף את שיטת הרשב"א והר"ן שכל שהוא לצורך הקטן, אף על פי שהגיע לחינוך, מאכילים אותו איטורין דרבנן אפילו בידיים.

סיכום:

מכל הסיבות האלה גם יחד, יש מקום להקל בלא חשש, לרחם על אותם ילדים מסכנים, לעשות עימם חסד ולרפא אותם באופנים אלה.

התרפיח באמצעות בעלי חיים מסייעת לילדים בעלי חריגויות לתקשר עם הסביבה ולשפר מיומנויות שונות. מחקרים מראים שתרפיח זו מביאה שיפור לילדים מוגבלים שכלית, רגשית ופיסית, כמו גם לאוטוטיסטים.

האם תרפיח זו מוזכרת אצל חז"ל? האם מבחינה הלכתית יש בעיה להשתמש בבעלי חיים טמאים?

(בדרך כלל משתמשים בחיות פרוותיות, כגון ארנב, אוגר, שרקן וכלב)

לפניכם מוצגת תשובתו של הרב אבינו שליט"א: איני מכיר מקור לזה אצל חז"ל. אמנם כתוב שמשה רבנו ודוד המלך נבחנו על רעייתם את הצאן, ופיתחו, בדרך של דאגה לבעלי חיים, את ראשית מנהיגותם; אך זה רחוק משאלתך.

על כל פנים, אם כל מועיל - מותר הדבר והוא גם מצוה. אין שום בעיה בשימוש בבעלי חיים טמאים, לא על פי ההלכה, לא על פי רזי התורה וגם לא כחומר. אבותינו ורבותינו הראשונים רכבו על סוסים, חמורים ופרדים, וכן השתמשו בכלבים לשמירה. אמנם חכמים אסרו לעשות סחורה בבעלי חיים טמאים, גזירה שמא יאכל אותם; אבל בחיות טמאות שאין רגילים לאכול, מותר. על פי זה כתב החיד"א שגם מותר לגדל תוכי אף על פי שאינו כשר, כיון שאין רגילים לאוכלו, והוא הדין לשאר חיות מחמד. אמנם החיה טמאה, אך המוכן הוא שאסור לאוכלה והאוכלה נטמא, אך אין איסור להשתמש בה.

רק חסידי חב"ד בהוראת רבם נהגו שלא להכניס לביתם חית מחמד שהיא טמאה, אך שאר עם ישראל מעולם לא הקפידו על כך. בנדון שלנו יש לומר שגם הם יסכימו שאין בכך איסור, שהרי אין זו חית מחמד בעלמא, אלא צורך גמור לבריאותו של הילד והתפתחותו הטובה, ולא גרע מהצורך שהיה קיים להחזיק ולהשתמש בסוס, חמור או כלב.

דין מוקצה בבעלי חיים המשמשים לטיפול רפואי

בעלי חיים הינם מוקצים מחמת גופם, מאחר ואין להם שימוש שבגופם "דהם בכלל מוקצה כעצים ואבנים דהא לא חזו". האם גם בעלי חיים המשמשים לריפוי יהיו מוקצים, או שמא משום שיש שימוש בגופם חזו וחזו, ולכן יפקע מהם דין המוקצה?

סביב הקודש. העובדה, שדווקא מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, משמע שלפני כן היה לו יותר. מיום שחרב ביהמ"ק, יהודי חייב לעשות הבחנה חדה כדי לשרוד כיהודי, הבחנה בין הקודש שהוא טוב לבין תרבות החול שהיא רעה. אתה כיהודי חייב להיות רק סביב הקודש.

הרב ב'עין איה' (ברכות, פרק ו' פסקה מה') מדבר על האדם של פעם מול האדם שהתפתח.

"אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, עתידים כל בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא שיתנו ריח כלבנון, שנאמר, "יילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון".

מבאר הרב כך:

האופן של הישרת הדרך בימי הבחורות, ביחוד שכוחות הגוף והנפש המה בתקופת וחמרת החיים עזה עד מאד, היא בשני אופנים.

בגיל הנעורים המשיכה אחר העולם הזה היא חזקה מאוד, היצרים חזקים מאוד וכמעט כל דבר מושך. א"כ כדי ליישר את האדם בתקופה הזו, יש 2 אופנים.

הדרך הרגילה הוא, שאע"פ שכל רגשי היופי הם טובים ומרהיבים את הנפש ומי שהוא צדיק תמים שמשמש בהם בדרך ישרה ודאי הוא דבר טוב ונעים, כי לא לחנם נברא הרגש הגדול הזה באדם. ולא עוד אלא שרגשי היופי הם מפתחים כוחות השכל ומגדילים ג"כ את כוחות הנפש הטובים, דירה נאה אשה נאה וכלים נאים הם מרחיבים דעתו של אדם.

הרב כאן מהלל את חוש היופי של האדם. זהו חוש שלא נברא סתם, אלא זהו חוש אדיר מפני שהוא מרהיב את הנפש. למי שיש חוש אסטטי בריא- מסוגל גם לראות יופי רוחני. אם אדם לא יודע לראות יופי פשוט- הוא לא יכול לראות את היופי של הנהגת ה' בעולם. משום שאלו לא שני חושים נפרדים. חוש היופי הוא היכולת לקלוט דברים מעבר לחזות התומרית. כאשר דבר הוא יפה, אנחנו לא מדברים על הדבר עצמו, אלא על המכלול שמעורר אצלנו איזו התפעלות פנימית.

הריח הטוב שהוא המושג הכללי של ההנאות היפות שראוי רק לבעלי נפשות עדינות והרגשות זכות, ע"כ אמרו חז"ל במוגמר שהוא דבר שאינו שוה לכל נפש, ואמרו חמרי וריחני פקחין, ומי שהתפתח אצלו חוש הריח באופן נעלה אמרו (בסוטה) בני טהרה יש כן, שכוחות הנפש כשהם מלאים בגבורתם הם כלים יקרים לכל אשר עד רוח לו להשכיל ולהיטיב.

עד כאן הרב דיבר בשבח חוש האסטטיקה. בע"ה בשבוע הבא נמשך את דברי הרב ונראה את ההסתייגויות שהרב מציב בפני דברים אלו.

אנו חיים במציאות כזו בה אנחנו חשופים לתרבויות שונות, תרבות המערב, תרבות הפנאי, תרבות הבליינות וכד'. זה לא דבר חדש. אנחנו מכירים את המצב הזה בכל מיני סגנונות, עוד מתקופת יוון. הצורה אמנם שונה, אבל הסגנון דומה. אח"כ רומא, עשתה זאת בצורה בוטה וכולטת יותר. בתקופתנו אנו חווים את זה ביתר שאת, כיוון שהפתיחות היא גדולה מאוד, גם בציבור שלנו. השאלה שעולה היא, כיצד מתמודדים עם זה? האם עלינו להיות כמו החרדים ולהסתגר, או שעלינו להיות עם הפנים לעמ"י, אך להסתכן בחשיפת לדברים שלא צריך להחשף אליהם? במאמר זה (ובכאים אחריו) ננסה ולו במעט, להבין את גישתו של מרן הרב זצ"ל ולאורה נוכל ללכת בלי להיכשל בע"ה.

מצד אחד, אנו מוצאים במדרש התייחסות שלילית לתרבויות הגויים:

"ר' אבהו בר כהנא פתח, 'לא ישבתי בסוד משחקים ואעלו' - אמרה כנס"י לפני הקב"ה, ריבון העולמים, מימי לא נכנסתי בבתי תיאטראות ובתי קרקסאות² של אומה"ע ושחקתי עמם".

כלומר, כנס"י היא ממשך ההיפך הגמור מכל תרבות הגויים. אך לעומת זאת, הגמ' במגילה (ו.) אומרת,

"והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוס"י" אלו תיאטראות וקרקסאות שבאודוס, שעתידים שרי יהודה ללמד בהם תורה ברכים".

שרי יהודה, האנשים הכי מכובדים שבעם ישראל, גדולי הדור, הת"ח הכי גדולים, ילמדו תורה דווקא באותם מקומות שכנס"י אומרת לפני הקב"ה שהיא לא נכנסת לשם? דווקא שם ילמדו תורה? א"כ, זה בסדר או לא בסדר? האם זה מוקצה מחמת מיאוס או מקום לגיטימי? ברור שאין הכוונה רק למקומות הללו, אלא ששרי ישתמשו במתודות שלהם כדי ללמד תורה ברכים!

כדי להבין את העניין, יש לחלק בין המצב בעבר למצב בהווה ואף למצב שאליו אנחנו שואפים בעתיד. בעבר (וגם בהווה, המידה מסויימת) היינו נמצאים במלחמת קיום כנגד תרבות התאטראות והקרקסאות. אין כל קשר בינינו לבין התרבות הזו. מפני שהמציאות מחייבת את זה. "מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה". כוונת הגמ' היא, שמיום שחרב ביהמ"ק הצטמצמו החיים ואנחנו צריכים להסתובב

¹ ירמיה, טו', יד.

² תיאטראות וקרקסאות, אלו 2 דברים שונים. בקרקס, היו לוקחים אנשים להלחם נגד חיות טרף. ותיאטרון היה עניין של הצגות ובידור.

³ זכריה, ט', ז.

השאלה: שומע כעונה בספירת העומר

הרב בן-ציון אלגזי שליט"א

השבתונים ניתן לשלוח תשובות לתיבת הדוא"ל: eshkolot@gmail.com

שאלה: נחלקו האחרונים האם ניתן לצאת ידי חובת ספירת העומר כששומע מחבירו מדין שומע כעונה. ויש להבין את טעמם של הסוברים שאין יוצאים ידי חובה בכך, מדוע שדין זה יהיה שונה משאר המצוות התלויות בדיבור? ואף שכתבו שזה משום שכתוב "וספרתם לכם" שכל אחד ואחד מצווה לספור, הרי גם כל אחד ואחד מצווה לזכור את השבת בכניסתו בקידוש, ובכ"ז יוצאים ידי חובה בשומע כעונה, ומאי שנא?

התשובה תפורסם בעז"ה בגיליון הבא

תשובה לשאלה הקודמת: שאלנו, כיצד אומר הב"י שאין מברכין על ביטול חמץ מפני שאלו דברים שבלב הרי גם הפרשת תו"מ מועילה בלב ובכ"ז מברכין. ותירץ הגרעק"א שאע"פ שהפרשת תו"מ במחשבה מועילה, הרי השלמתה של המצווה היא במעשה הנתינה לכהן וללוי ומפני כך לא חשיב דברים שבלב, אבל בביטול חמץ כל מהותו הוי דברים שבלב ומפני כך אין מברכין עליו.

שבת שלום